

БЪЛГАРСКИ ИЗДАТЕЛСТВА И ИЗДАНИЯ В ЧУЖБИНА

проф. гфн Георги Василев

В няколко поредни броя на сп. „Издател“ ще ви представим някои от най-добрите български издателства и издания в чужбина. Тази рубрика ще бъде водена от професор гфн Георги Василев, който има многогодишен опит в работата с българите в чужбина. Българските издания в чужбина съществено допринасят за укрепването на самоличността на сънародниците ни, а освен това помагат за обогатяване на образа на България в страните, в които живеят.

Нашият обзор започва със забележителната дейност на издателския комплекс към „Българско републиканско самоуправление“ в Будапеща, основна институция на българите в Унгария. То работи в тясна връзка с „Дружеството на българите в Унгария“.

Негови издания са:

– месечният вестник „**Български вести**“, двуезичен (български и унгарски), цветен, който бе модернизирал през 2003 г. Вестникът се разпраща на 1200 адреса;

– тримесечното двуезично (български и унгарски), списание „**Хемус**“ за култура, литература, изкуство и обществен живот;

– всяка година „**Български календар**“, в който по-забележителните дати са отбелязани с интересни и богати на факти статии.

Самоуправлението издава или подпомага издаването и на **други книги** като „Нито риба, нито рак“ (Български и унгарски поговорки), стихосбирката „Доброта“ на Петя Дубарова, „Хайка за вълци“ на Ивайло Петров, „Жива вода“ (антология на българската детска литература), „Българи от ново време“ на социолога и един от лидерите на българската общност в Унгария д-р Тошо Дончев, „Кратка история на България“ от доц. д-р Пламен Павлов и д-р Йордан Янев и др.

И така, ето поглед към месечния двуезичен вестник „**Български вести**“ – информативно издание,

посветено на живота на българите в Унгария, на техните радости и проблеми. Често прави „cross reporting“, като се представят събития от живота на други български общности по света. Ето някои от основните заглавия от брой 6/2008. Разбира се, започва се с „Празника на Кирил и Методий“, който тази година е проведен на хълма Сечени, а година проявата е била от Дружеството на българите в Унгария, Българското републиканско самоуправление и Столичното българско самоуправление. Присъствали са и българи от Печ, Мишколц, Фелшьожолца и Дебрецен. Празникът е имал богата програма, в която са участвали: българската гимназия „Христо Ботев“ в Будапеща, двуезичната детска градина към Българското републиканско самоуправление, танцовите състави „Росица“, „Янтра“, „Мартеница“, „Зорница“ и дори български смесен хор „Стамен Пенчев“ от Ботевград. Присъствало е и „Малко театро“ със своя спектакъл „Никола в страната на градинарите“.

Една друга инициатива за поддържането на родолюбивия дух е *фотоконкурсът* на тема „България през моите очи“

Разбира се, има и чисто практическа информация за автобусна линия от Будапеща до София.

Изданиято на „Дружеството на българите в Унгария“ за обществен живот, култура и литература „Хемус“ (*Haemus. Bolgar-magyar tarsadalmi es kulturalis folyoirat*) е отлично културно списание, което се списва на нивото на най-добрите български литературни списания като „Везни“, „Факел“ и „Пламяк“. Българската литература и изкуство, както и важни проблеми

от общественото развитие на България, са представени компетентно, задълбочено. Списание то се издава с материалната помощ на Управлението за националните и етнически малцинства в Унгарската Република. На „Хемус“ е посветено и многоаспектно изследването на 10-годишното съществуване на „Хемус на ст.н.с. д-р Пенка Ватова „Корона и корени“ (2001). Тя прави следния извод: „Фокусирано по замисъл върху възстановяването и развитието на общностната идентичност, „Хемус“ обаче не остава при първоначалното си намерение, разчитащо в своята реализация повече на директното въздействие върху читателската аудитория чрез използването на популярни културни и исторически сюжети. С течение на годините то надмозва етноцентристкия си характер и реализира не само вътреобщностни интеграционни функции, а се превръща в пространство за свободен диалог между българската и унгарската култура и литература, като в този аспект все повече насочва вниманието на публиката към съвременни творци и явления. Така избягва опасността да бъде „затворено“ издание, съсредоточено върху всекидневното колективно битие на общността.“

Програмната дейност на сп. „Хемус“, чийто първи брой излиза през 1992 година, е най-добре представена от главния му редактор г-жа Светла Кьосева по случай 15-годишнината от излизането на първия брой: „Списание „Хемус“ е едно от много списания, които излизат в Унгария, в България, по света. Едно от многобройните усилия на една малка общност да даде знание на света за себе си, на опитите на тази общност да проумее себе си и заобикалящият я свят, да стане част от него, да поеме света в себе си.“

В такива моменти като че ли е обичайно да се говори за уникалността на изданието. И все пак на мене ми се ще да кажа колко ежедневно и естествено е то за нас.

За мен списание „Хемус“ са хората, които го правят и четат, многобройните срещи с писатели, преводачи, художници, фотографи, учени, консултанти, читатели, всеки от които ми е дал нещо, накарал ме е да се замисля, да видя света по нов начин, от друга гледна точка. Кръгът на „Хемус“ е много малък – ако се вземат неколцина души от редакцията, и много голям – ако се вземе предвид хората, до които достига. От няколко месеца вече и по интернет – и тук възможностите наистина са необозрими, на няколко пъти имах възможността искрено да се изненадам как текстове и илюстрации от страниците на „Хемус“ преброждат света за дни. През изминалите години ни сътрудничиха много хора – писатели и поети, преводачи, филолози, етнологични,

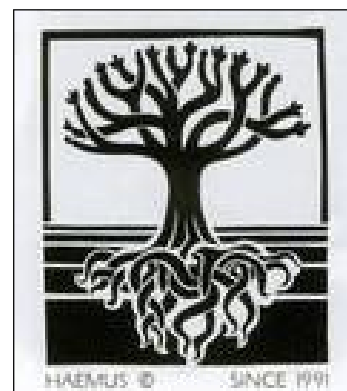
циолози, учени от различни сфери на знанието, българи и унгарци, българи от Унгария, от България, живеещи в различни краища на света – не бих могла да изброя всички. Те са нашето богатство – нашата малка и твърде голяма общност. ..

За отварянето на списание „Хемус“ към една поширока общественост особено значение имаха начинания като „Българският кондуктор“, които привлече български и унгарски писатели да създадат текстове по едноименната новела на Дежьо Костолани, или съвместната работа с „Малко театро“ за подбор и превод на унгарски поетеси на български език, в резултат на която се появи постановката „Вавилон 2005“ (този проект бе реализиран и в България с изданието 22 български и унгарски поетеси). Така списание „Хемус“ е не само клуб на пишещите и четящи хора, а и на всички онези, които се докосват до него чрез различните видове въздействие. Това, разбира се, се отнася до всичките ни културни институции, които съществуват в симбиоза и рогеното от това сътрудничество ни докосва с многообразния език на различните изкуства. Тези творчески работилници са особено важни за всяка общност.

Горда съм, че българската общност вече 15 години поддържа тази форма на общуване и на културна зрялост, която вече е неделима част не само от нейното минало и настояще, но и нейно бъдеще.

Ето актуалната издателска информация за списанието:

Отговорен издател: Данчо Мусев;
Светла Кьосева: главен редактор, Росен Русев: художествен редактор. Редакционна колегия: Андрия Генат, Ася Събева-Юричкаи, Габриела Хаджикостова, Дьорд Сонди, Кристина Менхарт, Райна Симеонова, Светослав Стойчев

Печатница: Globe Print. Адрес на редакцията: 1097 Будапеща, ул. „Лоняи“ № 41. Тел.: 216-0197. Цена на броя: 500 форинта. Годишен абонамент: 2000 форинта.

ISSN 1216-2590

А тук следва съдържанието на един от най-интересните броеве – бр. 1 от 2008 г.

Най-трудното. Разговори в Литературно кафене
(Теодора Димова в Будапеща)

Теодора Димова. Адриана (откъс)
Димитър Димов. Роман без заглавие (откъс)
Младен Влашки. Овладеяване на миналото

КОЛЕЛО

Райна Симеонова-Харгитаи. Panem et circenses.
Алеко Константинов. Бай Ганьо прави избори
Емил Манов. Внуците
Стефан Кисъв. Не бъдете сомнамбула! (откъси)

МОЗАЙКА

Деца на танцовите къщи, българи в сърцата си.
Разговор по случай 25 г. юбилей на танцов състав
Мартеница

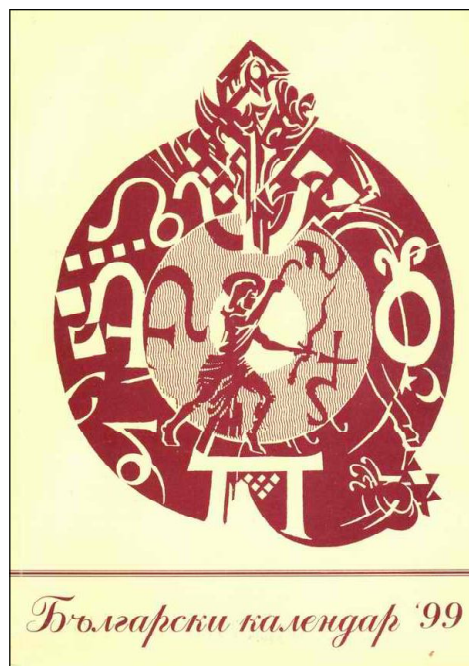
Пламена Димитрова-Рачева. Древни притчи,
сънища, копнежи (Две изложби на Росен Русев)
ЗА ДЕЦАТА

Борис Априлов. Приключенията на Лиско по море
(Как се оставя бележка)

Светлана Стойчева. Приключенията на Лиско,
приключенията на автора

Лично за мен едно от най-добрите постижения на издателската дейност на „Дружеството на българите в Унгария“ остава „Българският календар“, който те издават всяка година. В него има богати справки за различните народни и църковни празници, но също и хубаво написани статии за важни явления от нашата история и култура.

Ето една малко известна страница от българския църковен календар: **Свети великомъченик Йоан Владимир (неизв. – 1016)** бил управител на Зета и Далмация. Цар Самуил го пленил, оженил го за дъщеря си

Теодора Косара и го върнал на престола му. След трагичната смърт на Самуил и коварното убийство на Гаврил Радомир от Иван Владислав, последният се страхувал за престола си от Йоан Владимир и го поканил на гости с цел да го умъртви. Смиреният и доверчив Йоан Владимир му повярвал, но още при подстъпите към града бил нападат от убийци. Според легендата мечът на убиеца не можал да го достигне и светецът-княз сам подал собствения си меч на убиеца, с който той го посякъл. Но ето, че станало чудо – Йоан Владимир се втурнал със собствената си глава в ръце в близкия храм, където и издъхнал на 22 май 1016 г. Мощите на светеца, които се прочули с лековитата си сила и изцелението на болни, днес се намират в гр. Елбасан в Албания.

Този чудесен календар би могъл да бъде разпространяван и сред другите български общности – например в Испания, Германия, САЩ, Канада. А пренасянето му би могло да стане, като се използват модерните технологии – наборът със завършена предпечатна подготовка да се изпрати в съответната друга страна и там да се осъществи самото отпечатване.

В заключение с удоволствие ще кажем, че издателската дейност на **Дружеството на българите в Унгария** е на най-високо, водещо ниво и помага за поддържането сред българската общност в Унгария на първокласна българска култура, която всъщност е част от българския национален културен процес.

„Български вестни“ и „Хемус“ имат пълно представяне в Интернет на сайта на „Дружеството на българите в Унгария“ – <http://www.bolgarok.hu>

